

MUDRA SELJAKOVA KĆI

Bio jednom jedan siromašan seljak bez zemlje; imao samo malu kućicu i jedinicu kćer. Jednoga dana reče mu ona:

- Mogli bismo zamoliti cara i gospodara, da nam dâ komadić krčevine.

Kad je car čuo za njihovo siromaštvo, pokloni im još i malo ledine, te je otac i njegova kćerka iskrče, da na njoj poseju žito ili druga žita. Kad su njivu skoro prekopali, nađu u zemlji avan od čista zlata.

- Slušaj - reče otac devojci - naš je car i gospodar bio prema nama milostiv, te nam poklonio njivu, treba da mu damo ovaj avan.

- Oče, ako imamo avan¹, a nemamo tučak - usprotivi se kći – moraćemo i tučak da nabavimo; onda je bolje da čutite.

No otac je nije hteo da je poslušâ, već uzme avan, odnese ga caru i reče kako je našao u ²ledini, te ga zamoli, da je uzme kao poklon.

Car uzme avan i upita seljaka, nije li još nešto našao.

- Ne! - odgovori seljak. Na to mu car reče mora da mu donese i tučak. Seljak je uporno tvrdio, da ga nisu našli, ali mu nije pomoglo, kao da je u vetar govorio, te car naredi da ga bace u tamnicu i da bude zatvoren sve dotle, dok ne nabavi i tučak. Sluge, su mu svaki dan donosili hleb i vodu, što se već dobija u tamnici, čuše kako čovek neprestano viče: »Aj, da sam slušao svoju kćer! Aj, aj, da sam slušao svoju kćer!«

Sluge pođu caru te mu jave, kako zatvorenik govori i govori: »Aj, da sam slušao svoju kćer!« te neće ni da jede ni da pije. Na to car naredi, da mu dovedu tog čoveka, pa ga upita, zašto neprestano viče:

»Ej, da sam slušao svoju kćer!«

- Pa šta je rekla tvoja kći?

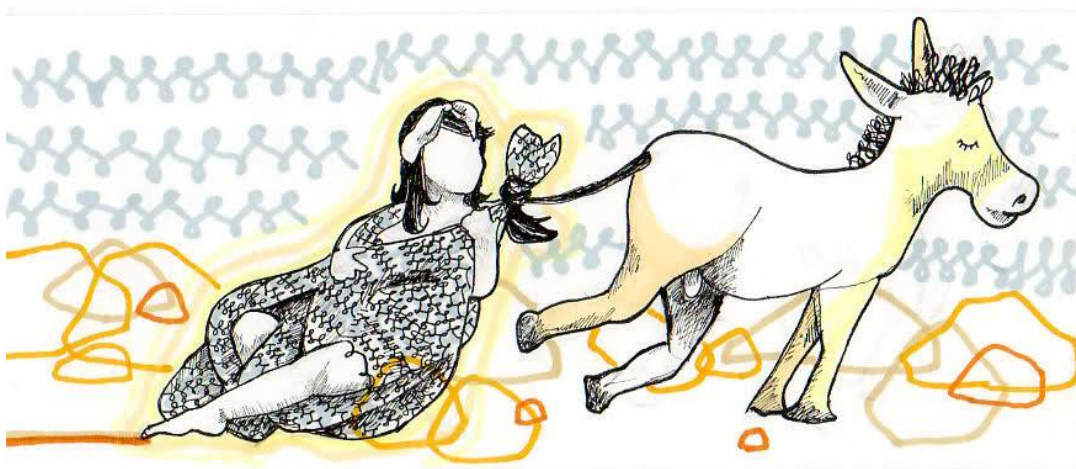
- Rekla mi je - kaže seljak - da ne smem predati avan, jer ću inače morati i tučak da nabavim.

- Kad imaš tako ³mudru kćer, pošalji je k meni - naredi car.

Kad je devojka došla pred cara, on je zapita da li je doista tako mudra, pa ako jeste, zadaće joj zagonetku: ako je odgonetne, biće njegova žena. Devojka odgovori da će pogoditi, a car joj reče:

- Treba da dođeš k meni ni odevena, ni gola, ni jašući, ni idući, ni putem, ni van puta; ako to umeš, bićeš mi žena.

Devojka svuče haljinu - dakle nije bila obučena; uzme veliku ribarsku mrežu i zamota se u nju - dakle nije bila gola; te iznajmi za novac magarca i priveže mu mrežu za rep, da je vuče - dakle ne beše ni jahanje ni hodanje; magarac išao ⁴kolotečinom, te ona samo palcem dodirivaše zemlju, a to nije ni putem ni van puta. Kad je devojka tako stigla na dvor, car reče da je rešila zagonetku i da je time sve pogodila. Onda pusti njenoga oca iz tamnice, a nju uzme za ženu i poveri joj celo carsko imanje.

¹ Avan je posuda u kojoj se vrši sitnjenje i mešanje, a tučak je teži štap koji se koristi za sitnjenje i mešanje.

² Neobrađeno, zapušteno zemljište.

³ Koji se odlikuje velikom pameću.

⁴ Trag kolskih točkova u zemlji, kolovoz.

Prođe nekoliko godina i car jednoga dana izađe da pregleda vojsku. Kad on van, a to seljaci sa svojim kolima stoje pred dvorima i nude drva na prodaju; neki su ⁵upregli volove, drugi upregnuli konje. Nekom seljaku, koji je imao tri kobile, oždrebi se jedna, i ždrebe legne između dva vola, koja su stajala pred kolima. Skupe se seljaci te najednom udri u svađu i grdnju. Seljak što imaše volove dokazuje da je ždebe njegovo, jer su ga njegovi volovi oždrebili, a seljak, koji imaše konje, tvrdi, da su ga oždrebile njegove kobile. Prepirka dođe čak do cara i on odluči, da ždrebe ostane gde je i ležalo.

I tako ždrebe ostane seljaku, koji imaše volove, iako nije bilo njegovo. Drugi ode, plačući i kukajuć za ždrebetom. Kad je čuo, da je carica veoma milostiva, jer da je i ona seljačkoga roda, uputi se k njoj i zamoli je ne bi li mu pomogla da dobije svoje ždrebe.

- Ako mi obećaš da me nećeš odati - veli carica – reći ću ti. Sutra rano, kad car pođe na smotru četa, stani nasred ceste, kuda će on proći, uzmi veliku ribarsku mrežu i pravi se kao da loviš ribu, istresaj mrežu, kao da je puna. - Osim toga pouči ga carica, šta treba da odgovori caru, kad ga car bude pitao.

Sutradan dođe seljak i stane loviti ribu na suvom. Kada kralj naiđe i vidi šta seljak radi, pošalje glasnika da pita šta taj ludi čovek radi. Seljak mu odgovori:

- Lovim ribu. Kad ga glasnik zapita, kako može da lovi kad tu nema vode, a seljak mu odgovori:

- Kako god ako dva vola mogu oždrebiti ždrebe, tako i ja mogu na suvom da lovim ribu.

Glasnik ode i donese caru odgovor, i car naredi da seljaka dovedu pred njega. Kad ga dovedoše, car mu reče da to nije izmislio on, već neko drugi; i treba da odmah prizna. No seljak nije hteo da oda tajnu, već je neprestano govorio:

- Bože sačuvaj! Ja sam sâm tome dosetio.

Nato ga sluge ⁶svale na snop slame te mlati po njemu i muči ga, dok napokon ne priznade, da ga je nagovorila carica.

Car dođe kući i okomi se na svoju ženu:

- Zašto si neiskrena prema meni? Neću više da mi budeš žena; tvoje je bilo, pa prošlo idi u svoju seljačku kućicu, odakle si i došla.

Ipak joj dopusti da pri odlasku može poneti sa sobom što joj je najmilije i najdraže.

- Dobro, dragi moj, kad već zapovedaš, učiniću. - Stane ga grliti i ljubiti i napokon doda da bi se želela s njim oprostiti. Zatim naredi, da se napravi neko jako piće da popiju na rastanku. Car potegne prilično, a carica samo malo.

Car ubrzo tvrdo zaspi. Kad carica to spazi, uzme lepo belo platno i zamota ga u njega, zatim naredi slugama, da ga odnesu u kola, i ona ga odveze svojoj kućici, gde ga stavi u svoj krevet. Car je dan i noć spavao, kao ⁷klada, pa kad se probudio, pogleda oko sebe i poviče:

- O Bože, gde sam to? – pa stade dozivati svoje sluge, ali se ni jedan ne pojavi.

Napokon dođe njegova žena pa će mu reći:

- Dragi caru i gospodaru, naredio si da iz dvora ponesem sa sobom što mi je najmilije i najdraže; no kako mi ništa nije milije i draže od tebe, pvela sam tebe.

- Draga ženo, ti treba da budeš moja, a ja tvoj. Odvede je opet u carski dvorac, te se ponovo venčaju. Biće da srećno žive i dan - današnji.

⁵ Vezati (konja, vola i sl.)

⁶ Oboriti, srušiti.

⁷ Spava kao klada - čvrsto spava.

HRABRI KROJAČ

Jednog letnjeg jutra sedeo je krojač za svojim stolom pored prozora. Bio je dobro raspoložen i vredno je šio. U tom trenutku silazila je niz ulicu jedna seljanka vičući:

- Dobar pekmez na prodaju! Dobar pekmez na prodaju! To krojaču zazvuča prijatno u ušima, provuče kroz prozor svoju glavu i povika:
- Ovamo gore, draga ženo, ovde ćete prodati robu. Žena se pope uz tri stepenice, noseći tešku ⁸kotaricu do krojača, pa pred njim raspakova sve lonce. On ih je sve razgledao, podizao, stavljao pod nos i najzad rekao:
- Izgleda mi da je dobar. Izmerite mi jedno sto grama, a ne marim ako bude i svih sto pedeset, draga ženo“ Žena, koja se nadala da će napraviti dobar ⁹pazar, odmeri koliko je krojač tražio, ali ode ljuta i gundajući.
- E, pa da pojedem pekmez s božjim blagoslovom“, – uzvikne krojač – i neka mi da snagu i jačinu! Izvadi hleb iz ormara, odseče komad preko celog hleba i namaza ga pekmezom.
- – Neće mi ovo loše prijati – reče on – ali prvo hoću da završim prsluk pre nego što počnem jesti. On stavi hleb pored sebe, i od radosti je pravio sve veće bodove. Za to vreme se miris slatkog pekmeza diže do zidova gde je bilo mnogo muva, tako da ih to namami i one u rojevima sleteše na pekmez.
- – E, ko vas je pozvao? – reče krojač i otera nezvane goste. Ali nije mogao tako da ih otera, pošto one nisu razumele ljudski jezik, već su neprekidno dolazile u sve većem roju. Najzad krojaču prekipe. On izvuče jednu krpu, viknu: "Čekajte samo, pokazaću vam ja!" i nemilosrdno udari po njima. Kad je sklonio krpu i prebrajao, ležalo je pred njim, ni manje ni više nego sedam mrtvih muva sa ispruženim nogama.

- – E baš si junak! – reče on diveći se svojoj hrabrosti. – To treba da dozna ceo grad. I brzo krojač skroji opasač, saši ga, izveze velikim slovima: "Sedmoricu jednim udarcem". – Eh, šta

⁸ Korpa

⁹ Prodaja

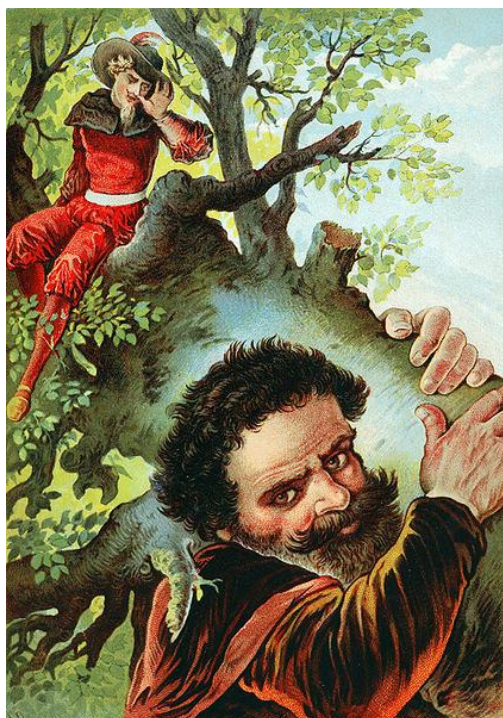
grad! – reče on zatim. – Celi svet treba da sazna. Krojač veza opasač oko tela i htede da ode u svet jer je mislio da je radionica suviše mala za njegovu hrabrost. Pre nego što krenu, potraži po kući ne bi li našao nešto što bi mogao sa sobom da ponese, ali ne nađe ništa osim jednog starog sira koji stavi u džep. Pred kapijom spazi pticu koja se uhvatila u žbunje, pa je uhvati i strpa pored sira u džep. Tada hrabro pođe putem, i kako je bio lak i gibak, ne osećao umor. Put ga je vodio na jedno brdo, i kad stiže na najviši vrh, tamo je sedeo snažan div, koji se lagano okreće. Krojač mu hrabro priđe, ¹⁰oslovi ga i reče:

- – Dobar dan, druže, je l' da, ti ovde sediš i razgledaš široki svet? Ja baš putujem tamo, hoću da se ogledam u njemu. Želiš li da pođeš sa mnom? Div ¹¹prezrivo pogleda krojača i reče:
- – Ništarijo, bedni stvore! – Neka bude – odgovori krojač, otkopča kaput i pokaza divu opasač.
- – Tu možeš da pročitaš kakav sam ja čovek. Div pročita: "Sedmericu jednim udarcem". Pomisli da su to bili ljudi koje je krojač pobio, te oseti malo poštovanja prema malom stvoru. Ipak je prvo hteo da ga ispita. Uze u ruku jedan kamen, steže ga tako da iz njega počne da curi voda.
- – Uradi to i ti – reče div – ako si jak.
- – I ništa više? – reče krojač. – To je za mene igračka. Pa zavuče ruku u džep, izvadi sir, steže ga i iz njega poteče sok.
- – Je l' da, ovo je malo bolje? Div nije znao šta da kaže, a nije mogao ni da veruje čovečuljku. Tada div podiže jedan kamen i baci ga tako visoko da se jedva mogao videti.
- – Hajde, sad švrćo, uradi to ti!
- – Dobro bačeno – reče krojač – ali je kamen ipak morao da padne na zemlju. A ja ću da bacim jedan koji se više neće vratiti. Izvadi iz džepa pticu i baci je u vazduh. Ptica, radosna što je slobodna, podiže se, odlete i ne vrati se više.
- – Kako ti se sviđa ovo, druže? – upita krojač.
- – Bacati znaš – reče div – ali sada ćemo da vidimo da li si u stanju nešto propisno teško nositi. On povede krojača ka jednom velikom hrastu koji je tu ležao oboren na zemlji i reče:
- – Ako si dovoljno jak, pomози mi da iznesem ¹²deblo iz šume.
- – Rado – odgovori mali krojač – samo ti uzmi deblo na rame, a ja ću da podignem i da nosim grane i grančice, jer je to najteže. Div stavi deblo na ramena, a krojač sede na jednu granu. Div, koji nije mogao da se okrene, morao je da nosi celo drvo i uz to još i krojača. On pozadi beše veseo i dobre volje, te je zviždao pesmicu "Jahala su tri krojača kroz grad", kao da je nošenje drveta dečja igra. Div, pošto je sa teškim teretom, prešao jedan deo puta, nije mogao dalje pa povika:
- – Slušaj, ja moram da bacim drvo! Krojač hitro skoči dole, uhvati drvo obema rukama, kao da ga je nosio i reče divu:
- – Ti si tako veliki čovek, a ne možeš ni ovo jedno drvo da nosiš.
- – Oni produže zajedno. Kad su prolazili pored jedne trešnje, uhvati div krošnju drveta gde su visili najzreliji plodovi, savi ga, dade krojaču u ruke i reče mu da jede. Ali je krojač bio suviše slab da bi mogao da zadrži drvo, te se, kad ga div pusti, drvo povraća u visinu, a krojača odbaci u vazduh. Kada je pao neozleđen, reče div:
- – Šta je to, zar nemaš snage da držiš slabi prutić?
- – Snage imam – odgovori krojač – zar misliš da je to nešto za onoga koji je jednim udarcem pogodio sedmericu? Ja sam skočio preko drveta, jer oni lovci dole pucaju u žbunje. Skoči i ti ako možeš. Div pokuša, ali nije mogao da preskoči drvo, već se zapetlja u grane. Krojač je i ovde ostao pobednik. Div reče:

¹⁰ Obratiti se nekom, započeti razgovor.

¹¹ Omaložavanje, potcenjivanje nekoga.

¹² Deo drveta od korena do prvih grana, stablo.

- Kad si tako hrabar čovek, dođi sa mnom u našu pećinu kod nas. Krojač pristade i pođe za njim. Kad stigoše u pećinu, sedelo je tu pored vatre još divova. Svaki je u ruci držao pečenu ovcu i jeo. Krojač se osvrtao i mislio: "Ovde je mnogo prostranije nego u mojoj radionici". Div mu pokaza jedan krevet i reče mu da legne i da spava. Ali je krevet bio suviše velik za krojača, pa on ne leže u njega već se zavuče u jedan čošak. U ponoć, kad je div mislio da krojač spava dubokim snom, ustade, uze jednu veliku gvozdenu šipku i jednim udarcem izlomi krevet misleći da je tog skakavca dotukao. U ranu zoru pođoše divovi u šumu. Bili su sasvim zaboravili na krojača, kad on naiđe koračajući veselo i smelo. Divovi se prestrašiše da će ih sve poubijati, te najvećom brzinom pobegoše. Krojač nastavi put. Posle dugog putovanja stiže u dvorište neke carske palate. Kako je bio umoran, leže u travu i zaspao. Dok je tu ležao, dođoše ljudi, zagledaše ga sa svih strana i pročitашe na opasaču: "Sedmericu jednim udarcem".
- Ah – rekoše oni – šta traži ovaj veliki junak ovde usred mira? To mora biti neki moćan gospodin. Oni odoše i javiše caru misleći da bi, ako bi izbio rat, to bio važan i koristan čovek, kojeg ni po koju cenu ne treba pustiti da ode. Caru se svide ta vest i on poslao jednog od svojih dvorana krojaču, koji će mu, kad se probudi, ponuditi ratnu službu. Poslanik je stajao pored zaspalog krojača, čekao dok ovaj nije počeo da se proteže i dok nije otvorio oči, te mu izloži svoj predlog.
- Baš zato sam ovde došao – odgovori krojač. – Spreman sam da stupim u carevu službu. Primljen je sa mnogo počasti i određen mu je poseban stan.
- Ali ratnici su bili ¹³ljuti na krojača i želeli su da je hiljadu milja daleko.
- Šta će od toga biti – govorili su među sobom – ako se s njim ¹⁴zavadimo i on počne udarati? Od svakog će zamaha pasti nas sedmorica. Nijedan od nas to nemože izdržati. Pođoše svi caru i zamoliše da krojača otpusti.

¹³ Ljuti

¹⁴ Svađa, rasprava, sukob.

- – Mi nismo u stanju – rekoše oni – da izdržimo pored čoveka koji jednim udarcem ubija sedmericu. Car beše žalostan što zbog jednog treba da izgubi svoje verne sluge, pa poželi da njegove oči nisu nikad videle krojača, koga bi se sada rado oslobodio. Ali se nije usuđivao da ga otpusti, jer se plašio da ga može zajedno sa njegovim narodom pobiti i sesti na carski presto. Dugo je razmišljao i najzad našao rešenje. Posla po krojača i poruči mu da hoće, pošto je tako veliki junak, da mu uputi jednu molbu. U jednoj šumi u njegovoj zemlji borave dva diva koji čine veliku štetu pljačkajući, ubijajući, paleći. Niko ne sme da im se približi, a da život ne izloži opasnosti. Ako savlada i ubije ova dva diva, daće mu svoju jedinu kćer za ženu i pola carstva kao miraz. S njim treba da pođu i sto konjanika da mu pomognu.
- "To bi bilo nešto za čoveka kao što si ti", pomisli krojač. "Lepa careva kći i pola carstva ne nude se čoveku svakog dana,"
- Da – odgovori on. – Divove ću da savladam, ali mi nije potrebno sto konjanika. Ko jednim udarcem ubija sedmericu, ne treba da se boji dvojice. Krojač pođe, a sto konjanika ga je pratilo. Kad stiže do ivice šume, reče svojim pratiocima:
- Ostanite ovde, a ja ću već sam da završim sa divovima. Tada uđe u šumu i osvrnu se desno i levo. Uskoro ugleda oba diva. Oni su ležali pod jednim drvetom, spavali i pri tom hrkali da su se grane savijale. Krojač ne bude lenj, nego oba džepa napuni kamenjem i pope se na drvo. Kad je bio na sredini, skliznu na jednu granu, dok nije seo tačno iznad spavača. Bacao je jednom divu na grudi kamen za kamenom. Div dugo nije osećao ništa, ali se najzad probudi, gurnu svog druga i reče:
- Zašto me udaraš?
- Ti sanjaš – reče drugi – ja te ne udaram. Oni opet legoše da spavaju, kad krojač baci na drugog jedan kamen.
- Šta to znači – povika drugi – što me gađaš? – Ja te ne gađam – odgovori drugi gundajući. Neko vreme su se prepirali, ali pošto su bili umorni, prestadoše sa svađom i oči im se ponovo sklopiše. Krojač otpoče ponovo sa svojom igrom, izabra najveći kamen i baci ga prvom divu svom snagom na grudi.
- To je već previše! – povika ovaj, skoči kao lud i gurnu svoga druga o drvo da se ono zatrese. Drugi mu vrati istom merom i oni se toliko razbesneše da su čupali drveće, udarali jedan drugog dotle dok nisu obojica mrtvi pali na zemlju. Sada krojač skoči dole.
- Sreća – reče on – što nisu iščupali drvo na kome sam sedeo, jer bih inače morao kao veverica da skočim na drugo. Ali ja sam brz. Tada izvuče svoj mač i zada svakom divu po nekoliko snažnih udaraca u grudi. Onda ode do konjanika i reče im:
- Posao je završen, obojicu sam ubio. Bilo je teško. Oni su u opasnosti čupali drveće i branili se, ali im to sve ništa nije pomoglo kad dolazi jedan kao ja, koji ubija sedmericu jednim udarcem.
- Zar niste ranjeni? – zapitaše konjanici.
- Dobro je ispalo – odgovori krojač – ni jednu dlaku mi nisu skinuli s glave. Konjanici nisu mogli da veruju, pa uđoše u šumu. Tu nađoše divove gde plivaju u svojoj krvi, a oko njih je ležalo počupano drveće. Krojač je od cara tražio obećanu nagradu, ali, ovaj se kajao zbog svog obećanja i ponovo razmišljao kako bi junaka skinuo s vrata.
- Pre nego što dobiješ moju kćerku i pola carstva – rekao mu je car – moraš da izvršiš još jedno junačko delo. U toj šumi živi jednorog koji nanosi veliku štetu. Njega moraš prvo da uloviš. – Jednoroga se manje plašim nego dvojice divova. Sedmoro jednim udarcem, to je nešto za mene. On uze sa sobom konopac i sekiru, ode u šumu i naredi svojim pratiocima da ga pričekaju. Nije morao dugo da traži, jer jednorog ubrzo naiđe i odmah skoči na krojača kao da htede bez odlaganja da ga probode.
- Polako, polako – reče on – to ne ide tako brzo. Stajao je i čekao da životinja dođe blizu. Onda skoči hitro iza drveta. Jednorog se zaletе svom snagom prema drvetu, i zabode rog tako jako u stablo da nije imao dovoljno snage da ga ponovo izvuče. Tako je bio uhvaćen.
- Sad imam ptičicu – reče krojač. Izađe iza drveta pa veza konopcem vrat jednoroga i sekirom oslobodi rog iz drveta. Kad je sve bilo gotovo, odvede životinju caru. Car još nije hteo da mu

da obećanu nagradu pa mu postavi i treći zahtev. Pre svadbe trebalo je da krojač ulovi divlju svinju koja je pravila veliku štetu u šumi. Trebalo je da mu lovci pomognu.

- Rado – reče krojač – to je dečja igra. Lovce nije poveo sa sobom u šumu, čemu se oni obradovaše, jer ih je divlja svinja već više puta tako dočekala da nisu imali volje da je hvataju. Kad je svinja ugledala krojača, potrčala je na njega sva zapenušena i škrgućući zubima, pa je htela da ga obori na zemlju. Ali hitri junak uskoči u jednu kolibicu koja se nalazila u blizini i odmah kroz prozor jednim skokom iskoči napolje. Svinja pojuri za njim, a on spolja obiđe kolibicu i zalupi vrata za njom. I tako se besna životinja ulovi, a beše isuviše teška da bi mogla da iskoči kroz prozor. Krojač je pozvao lovce da vlastitim očima vide zarobljenika. Zatim se uputi kralju, koji je, želeo to ili ne, morao da održi svoje obećanje, dade mu kćerku i pola carstva. Da je znao da pred njim nije nikakav junak već krojač, još bi to teže primio srcu. Svadba je održana s velikim sjajem, a od krojača postade car. Posle izvesnog vremena čula je mlada carica kako noću njen muž u snu govori: "Dečko, napravi mi prsluk i okrpi pantalone ili ću te ¹⁵aršinom lupiti po ušima!" Tako je doznala kakvog je roda mladi gospodin. Sutradan se potužila ocu i molila da je oslobodi muža koji nije ništa drugo sem krojač. Car ju je tešio i rekao:
- Iduće noći ostavi spavaću sobu otvorenu. Moje sluge neka stoje napolju, pa kad zaspi, neka uđu i neka ga svežu i odnesu na brod koji će ga odvesti u daleki svet. Žena je time bila zadovoljna, ali carev štitonoša, koji je sve to čuo, bio je naklonjen mladom gospodinu i obavestio ga je o celoj ¹⁶zaveri.
- Ja ću to već sprečiti – rekao je krojač. Uveče je legao u uobičajeno vreme sa svojom ženom u postelju. Kad je verovala da je zaspao, ona ustade, otvori vrata i ponovo leže. Krojač, koji se samo pretvarao da spava, otpoče jasnim glasom da viče:– Dečko, napravi mi prsluk i okrpi pantalone ili ću te udariti aršinom po ušima! Ja sam sedmericu ubio jednim udarcem, ubio sam dva diva, doveo jednoroga i uhvatio divlju svinju, a zar da se plašim onih koji napolju stoje ispred sobe! Kada su ovi čuli da krojač ovako govori, ¹⁷spopade ih veliki strah. Potrčaše kao da je iza njih divlja vojska i nijedan se više ne usudi protiv njega. Tako krojač bi i ostade celog života car.

MAČAK U ČIZMAMA

Imao neki mlinar tri sina, mlin, magarca i mačka. Sinovi su mleli, magarac donosio žito i odnosio brašno, a mačak hvatao miševе. Kad mlinar umre, sinovi podeliše nasledstvo: najstariji dobi mlin, srednji magarca, a najmlađi mačka. Rastuži se on i stade u sebi govoriti:

- Ja sam najgore prošao. Moj najstariji brat može da melje žito, drugi može da jaše na magarcu, a šta ću ja s mačkom? Mogu od njega napraviti krznene rukavice i to je sve.

- Slušaj, – progovori mačak koji je izgleda razumeo njegove misli, – nemoj me ubiti da bi napravio par loših rukavica. Naruči ti meni čizme tako da mogu izaći i pokazati se pred ljudima, pa nećeš dugo čekati na moju pomoć.

Mlinarev sin se začudi mačkovim rečima, pa kako je baš u tom trenutku naišao obućar, on ga pozva i reče da mačku uzme meru za čizme. Kad su čizme bile gotove, mačak ih navuče, uze vreću, nasu u nju malo žita a pri vrhu namesti uzicu da se vreća može svezati, pa je zabaci na rame i ode na dve noge kao čovek.

¹⁵ Stara mera za dužinu

¹⁶ Tajno dogovaranje

¹⁷ Snaći, zadesiti.

U toj zemlji je vladao car koji je voleo jesti jarebice, ali nevolja je bila u tome što ih je bilo teško nabaviti. U šumi ih je bilo koliko hoćeš, ali su bile tako oprezne da ih ni jedan lovac nije mogao uloviti. Mačak je to znao, pa naumi da oproba sreću. Kad stiže u šumu, raširi vreću, razastre žito, pa jedan kraj uzice stavi u travu a drugi iza grma. Tu se sakri pa, pritajivši se, počeo osmatrati. Jarebice se uskoro pojaviše, opaziše žito, pa jedna za drugom počeo skakati u vreću. Kad ih je u vreći bilo već prilično, mačak povuče uzicu, pritrča i zavrnu im vratove. Zabaci vreću na leđa i uputi se pravo u carev dvor. Kad stiže, stražar viknu:

- Stoj! Kuda ćeš?

A mačak ni pet ni šest već odgovori:

- Caru.- Jesi li lud, – reče stražar – mačak da ide caru!

- De, pusti ga – reče drugi stražar. – Znaš da cara često mori dosada. Možda će ga mačak razveseliti frktanjem i mjaukanjem.

I tako mačak izađe pred cara. Duboko se pokloni i reče:

- Moj gospodar, grof... – pa tu izgovori neko zamršeno i otmeno ime – preporučuje se gospodaru caru i šalje ove jarebice koje su se uhvatile u njegovu zamku.

Caru se toliko zasjajiše oči nad lepim i ugojenim jarebicama da se naduo od radosti, pa naredi da mačku iz riznice u onu vreću naspu toliko zlata koliko može poneti. Na rastanku mu reče:

- Oduzi to svome gospodaru i zahvali mu na poklonu.

Za to vreme je siroti mlinarev sin sedeo kraj prozora i s glavom podbočenom rukama razmišljao kako je, avaj, poslednji novčić dao za mačkove čizme – a šta mu može mačak doneti. Kad, eto ti mačka, bubnu na vrata, zbacila vreću, razveza je, istrese zlato i reče:

- Ovo ti je za čizme, a car te pozdravlja i mnogo ti zahvaljuje.

Mlinarev sin se obradova zlatu, ali nikako da shvati kako je mačak do njega došao. Svlačeći čizme, mačak mu sve ispriča, a onda reče:

- Eto, sad imaš dovoljno novaca, ali neće na ovome ostati. Sutra ću opet obući čizme i učiniti te još bogatijim. Da znaš, caru sam rekao da si ti grof.

Sutradan, kao što reče, mačak navuče čizme pa opet krenu u šumu i odnese caru još bogatiji ulov. Tako je bilo skoro svakoga dana. Mačak je donosio kući zlato, a car ga je toliko zavoleo, da mu je dopustio da ulazi i izlazi kod njega bez najave i švrlja po dvorcu do mile volje. Jednom se tako mačan grejao kraj ognjišta u carevoj kuhinji, kad naiđe kočijaš i počeo negodovati:

- Do vraga i car i princeza! Baš sam hteo da odem u krčmu piti i kartati se, a evo moram da ih vozim u šetnju do jezera.

Kad mačak to ču, požuri kući i reče svome gospodaru:

- Ako hoćeš da postaneš grof, pođi sa mnom na jezero i kupaj se u njemu.

Mlinarev sin se začudi mačkovim rečima, ali ga poslušao, pođe za njim, svuče se do gola i skoči u vodu. Mačak mu uze odeću, odnese je i sakri. Samo što to obavi, doveze se car. Mačak odmah počeo da kuka i jauče:

- Ah, milostivi care! Moj se gospodar kupao u ovom jezeru a naišao lopov i ukrao mu odeću. Eno gospodina grofa u vodi, ne može od srama isplivati, a ako dugo ostane, prehladiće se i umreti.

Kad to ču, car naredi kočijašu da stane, pa posla čoveka iz svoje pratnje trkom u dvorac da donese jedno njegovo odelo. Mlinarev sin obuče raskošnu odeću, a kako ga je car već poznavao kao grofa koji mu šalje jarebice, pozva ga pored sebe u kočiju. Careva kći se tome obradovala, jer je mladi grof bio lep i odmah joj se svideo. Mačak je, međutim, otrčao pre njih, pa kad stiže do neke velike livade gde je preko sto ljudi kosilo travu, upita ih:

- Ljudi, čija je ovo livada?

- Velikog čarobnjaka, – odgovoriše mu.- Slušajte, sad će ovuda proći car. Kad upita čija je livada, vi odgovorite: grofova. Ako tako ne reknете, svi ćete biti pobijeni.

Onda odjuri dalje i stiže do njive pod žitom, tako velike da joj se nije video kraj, a na njoj je žnjelo preko dvesta žetelaca.

- Narode, čije je ovo žito? – opet će mačak.- Čarobnjakovo – odgovoriše mu.- Poslušajte, sad će ovuda proći car, pa kad upita čije je žito, vi odgovorite: grofovo. Ako tako ne kažete, svi ćete biti ubijeni. Stiže tako mačak i do jedne lepe šume, u kojoj je preko tri stotine drvoseča obaralo i cepalo hrastovinu.

- Ljudi, čija je ovo šuma?

- Čarobnjakova.- Slušajte me dobro, sad će se ovuda proći car, pa kad upita čija je šuma, vi odgovorite: grofova. Ako tako ne kažete, svi ćete biti pobijeni. Ljudi su se čudili i gledali za njim a mačak ode dalje. Kako je izgledao neobično i hodao u čizmama na dve noge kao čovek, oni ga se uplašili. Tako mačak stiže i do čarobnjakovog dvorca, drsko uđe unutra, stade pred čarobnjaka i pokloni se. Ovaj ga prezrivo pogleda i upita šta hoće. Mačak se opet pokloni i reče:

- Priča se, milostivi, kako možeš, po volji da se pretvoriš u bilo koju životinju. Što se tiče psa, lisice ili vuka, to bih još i poverovao. Ali da možeš da se pretvoriš i u slona, to mi se čini sasvim nemoguće, pa sam došao da se sam uverim.

- Čija je ovo livada? – upita car.- Gospodina grofa – povikaše ljudi, kako im je mačak naredio.- Lep komad zemlje, gospodine grofe – reče car. Krenuše dalje i stigoše do velikog žitnog polja.- Čije je ovo žito? – upita car.- Gospodina grofa – opet mu odgovoriše.
- Ah, oh, gospodine grofe, lepo imanje! – reče car.
Stigoše tako i do velike šume.- Čiji je ovo šuma, ljudi?- Gospodina grofa. Car se još više začudi pa reče:
- Vi ste veoma bogat čovek, gospodine grofe, skoro da ni sam nemam ovako divnu šumu.
Konačno stigoše i do čarobnjakovog dvorca. Mačak je čekao gore na stepenicama, a kad se kočija zaustavi, on sjuri, otvori vrata i reče:
- Gospodaru, dobrodošli u zamak moga gospodina grofa i on je srećan zbog časti koju mu činite.
Car izađe iz kočije i zadivi se prekrasnom dvorcu koji je bio veći i lepši od njegovog, a grof povede princezu uz stepenice u dvoranu koja je blistala od zlata i dragog kamenja.
Tada grof isprosi princezu, a kad je car umro, on ga nasledi i postade car te zemlje, a mačak u čizmama njegov prvi ministar.

BREMENSKI MUZIKANTI

Neki čovek imao jednog magarca koji je dugo godina pokorno nosio džakove u vodenicu čija je snaga sada bila pri kraju, pa je bio sve slabiji u poslu. Tada njegov gospodar naumi da ga se nekako reši. Magarac primeti šta mu se sprema, pa pobeže i uputi se prema gradu Bremenu.

Tamo bi, mislio je, mogao postati gradski muzikant. Kad je prešao jedan deo puta naiđe na psa koji je ležao na putu i dahćući kao neko ko se dobro natrčao.

– Što toliko dahćeš, Šarove? – upita magarac.

- Star sam i sve slabiji, – odgovori pas – pa ne mogu više u lov i gospodar hoće da me ubije. Zato sam ¹⁸strugnuo. Kako sada da zaradim hleb?
- Znaš šta, – reče magarac – ja idem u Bremen i postaću tamo gradski muzikant. Pođi sa mnom pa se i ti zaposli kao muzičar. Ja ću svirati na tamburici a ti udaraj u bubanj.
- Pas se obradova, pa mu se pridruži. Nisu dugo pešačili kad – ugledaše mačka kako sedi kraj puta natmuren kao tri kišna dana.

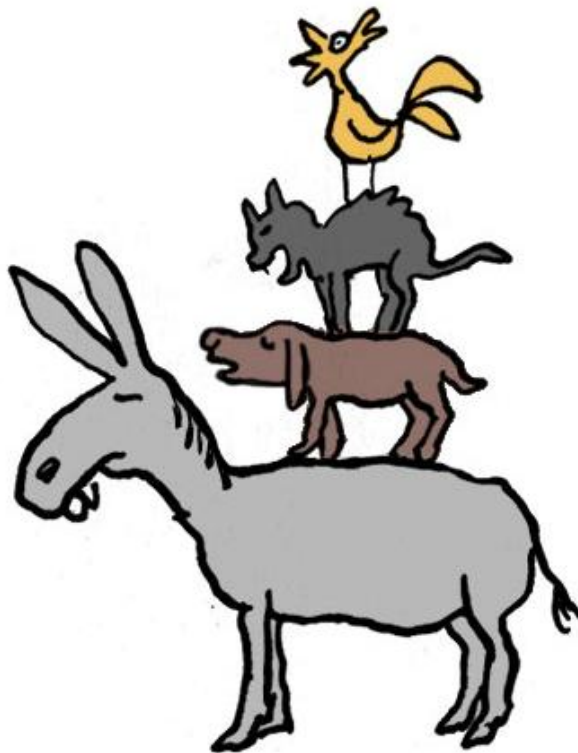
- Ej, šta je to tebi krenulo nizbrdo, stara maco? – upita magarac. – Ko bi bio veseo kad mu rade o glavi, – odgovori mačka. – Pošto sam evo već zašla u godine i zubi mi otupeli, pa više volim u zapečku da predem nego da lovim miševе, gospodarica htela da mi sveže kamen o vrat i utopi. Evo sam klisnula, ali sad bi mi dobar savet vredeo zlata: šta ću sa sobom?
- Hajde s nama u Bremen, ti se bar razumeš u noćnu muziku, pa možeš tamo postati gradski muzikant. Mačku ovo polaska i pođe s njima. Uskoro tri begunca naiđoše u neko dvorište na čijoj kapiji čuči petao i krešti koliko ga grlo nosi.
- Zašto toliko kreštiš, uši ćeš nam probiti, – reče magarac. – Šta ti je?
- Sutra je nedelja, – reče petao, – dolaze gosti, a domaćica nema milosti, naredila kuvarici da mene spremi u čorbi. Večeras će mi odrubiti glavu, pa kreštim koliko mogu, dok god mogu.
- Ma, pusti ti to, crvenoglavko, – odmahnu magarac – pođi s nama, mi idemo u Bremen, a od smrti bolje svugde ćeš naći. Ti imaš zvučan glas, pa kad budemo zajedno udarimo u svirku, dobro ćeš nam doći. Petao prihvati predlog pa svi zajedno nastaviše put. Kako je do Bremena bilo više od jednog dana hoda, svratiše pred večе u neku šumu da tu prenoće. Magarac i pas legoše pod jedno veliko drvo, mačak se pope iznad njih na granu, a petao odleti do samog vrha gde mu je bilo najsigurnije. Pre nego što zaspа, pogleda on još jedanput na sve strane. Kako mu se učini da u daljini vidi neku svetlu tačku, doviknu svojim drugovima da je, izgleda, u blizini neka kuća, jer se vidi svetlo. Magarac reče:
- Treba poći tamo, ovo je loše ¹⁹konačište. Pas pomisli kako bi mu dobro učinila koja koska i malo mesa na njoj. Tako krenuše prema svetlu koje je bivalo sve jače i sve veće postajalo, dok ne stigoše pred osvetljenu razbojničku kuću. Magarac, kao najveći, priđe prozoru i pogleda unutra.
- Šta vidiš, Sivonjo? – upita pas.
- Hmmm, šta vidim? – odgovori magarac. – Vidim postavljen sto sa lepim jelom i pićem i razbojnikе kako sede i goste se.

¹⁸ Pobegao

¹⁹ Prenočište, noćenje.

- – To bi bilo nešto za nas – reče petao.
- – Jest, jest, ah, da je sreće da smo unutra! – zamisli se magarac. Posavetovaše se šta da urade kako bi rasterali razbojнике i najzad smisliše. Magarac će prednjim nogama stati na prozor, pas će skočiti na magarčeva leđa, mačak će se popeti na psa i najzad će petao uzleteti mačku na glavu.

- Kad to uradiše, počeše na ugovoreni znak zajednički muzicirati: magarac zanjaka, pas zalaja, mačka zamauka a petao zakukurika, pa se survaše kroz prozor u sobu da su stakla zazvečala. Na tu užasnu dreku razbojници skočiše, pomisliše da to dolaze duhovi i navrat

nanos pobegoše u šumu. Četiri drugara sedoš²⁰e za trpezu, navališe na preostala jela i najedosh^e se kao da će četiri sedmice gladovati. Kad četiri muzikanta završish^e s jelom, pogasish^e sveće i potražish^e mesta za spavanje, svako već prema svojoj želji i navici: magarac leže na đubre, pas iza vrata, mačka na topli pepeo kraj ognjišta, a petao sede na ²¹prečagu. I kako su bili umorni od dugog puta, ubrzo i zaspash^e. Kad prođe ponoć i razbojnici izdaleka videše da u kući više ne gori svetlo i da sve izgleda mirno, progovori harambaša:

- Nismo smeli ovako nasesti, – i posla jednog da ode i pretraži kuću. Taj zateče sve mirno, pa ode u kuhinju da zapali sveću i kako je od užarenih, sjajnih mačkinih očiju pomislio da je pravi žar, on prinese njenim očima sumporno drvce da ga upali. Ali mačka nije znala za šalu već mu frkćući skoči u lice i izgreba ga. On se grdno uplaši, potrča i htede da izleti na zadnja vrata i nagazi na psa. Pas skoči i ugrize ga za nogu. A kad potrča preko dvorišta i naiđe na đubrište, magarac se ritnu i opali ga zadnjim kopitama. A petao, koji se od buke probudi, zakrešta sa prečage:
- Kukuriku!
- Tad potrča razbojnik, što su ga noge nosile, svome harambaši i reče:
- Ah, u kući je grozna veštica, ²²sunula mi je u lice i ogrebala me svojim dugim kandžama, pred vratima sedi čovek s nožem, taj me je ubo u nogu, na dvorištu leži neka crna neman koja me je zviznula toljagom, a gore na krovu sudija i viče: – Ovamo s tom huljom! – pa sam jedva živu glavu spasio.

Od tada se razbojnici više ne usudiše da uđu u kuću, a četvorici nesuđenih bremenskih muzikanata kućica se toliko dopala da više nisu hteli iz nje. A onome ko je zadnji pričao još ²³bride usta od pričanja.

²⁰ Sto

²¹ Daska, obično učvršćena na krajevima koja služi u razne svrhe (da se nešto ogradi, spoji...)

²² Zadati oštar udarac.

²³ Potmulo boleti

PČELINJA MATICA

Pošla jednom dva careva sina u svet da traže pustolovine, pa zapadoše u buran i neumeren život tako da se nikako ne vratiše kući. Najmlađi sin, koga su zvali Tupavko, krenu na put da potraži braću, ali kad ih najzad nađe, oni ga ismejaše što je on, sa svojom glupošću, hteo da se probija kroz svet, kad to ni njima dvojici, koji su bili mnogo pametniji, nije uspelo. Tako sad krenuše sva trojica na put i dođoše do jednog mravinjaka. Dvojica starijih htedoše da ga raskopaju i da gledaju kako mali mravi u strahu mile na sve strane i odnose svoju jaja, ali Tupavko reče:

- Ostavite ih na miru, ne dam da im smetate. Tako pođoše dalje i dođoše do jednog jezera po kome je plivalo mnogo, mnogo pataka. Dvojica starijih htedoše da uhvate nekoliko i ispeku, ali Tupavko reče:
- Ostavite jadne životinje na miru, ne dam da ih ubijate. Najzad dođoše do jednog pčelinjeg gnezda u kojem je bilo toliko meda da je curio niz stablo. Dvojica starijih htedoše da nalože vatru ispod drveta i da poguše pčele kako bi se domogli meda, ali Tupavko ih opet zadrža i reče:
- Ostavite ih na miru, ne dam da ih pogušite. Najzad dođoše tri brata do jednog dvorca gde su u štalama stajali sami okamenjeni konji, a nigde nije bilo živog čoveka. Oni prođoše kroz sve dvorane pa stigoše na kraju do nekih vrata, zaključanih sa tri katanca. Nasred vrata je bilo malo okno kroz koje se moglo pogledati u sobu. Tu ugledaše nekog sedog čovečuljka kako sedi za stolom. Oni ga viknuše jedanput, dvaput, ali on ih ne ču. Kad ga viknuše po treći put, on ustade, otključa katance i izađe. Ali ne progovori ni reči, nego ih odvede do jednog bogato postavljenog stola, a kada se najedoše i napiše, on odvede svakog u posebnu sobu na spavanje. Drugog jutra dođe sedi čovečuljak najstarijem bratu, mahnu mu rukom i odvede ga do jedne kamene ploče. Na njoj su bila ispisana tri zadatka koja je trebalo rešiti da se dvorac oslobodi čarolije. Prvi je glasio: u šumi pod mahovinom leže biseri careve kćeri, ima ih hiljadu; treba ih sakupiti, a ako i jedan jedini bude nedostajao kad zađe sunce, onaj ko ih je tražio pretvoriće se u kamen. Najstariji pođe i tražio je celi dan, ali do kraja dana našao je tek sto. I dogodi se kako je na ploči pisalo, on se pretvori u kamen. Sledećeg jutra pođe drugi brat da okuša sreću, ali ni on ne prođe bolje od starijeg, nije našao više od dve stotine, pa se i on pretvori u kamen. Najzad dođe red na Tupavku. I on je tražio po mahovini, ali je bilo tako teško naći bisere i išlo je tako sporo da on sede na jedan kamen i zaplaka. I dok je tako sedeo, dođe mravlji car, kome je on onda život spasio, sa pet hiljada mrava, i ne prođe dugo a sićušni mravi nađoše sve bisere i skupiše ih na gomilu. Drugi zadatak je bio da se iz jezera izvadi ključ od spavaće sobe careve kćeri. Kad Tupavko dođe do jezera, doplivaše one patke kojima ja spasio život, zaroniše i donesoše ključ iz dubine. Ali treći zadatak je bio najteži: između tri zaspale careve kćeri trebalo je naći najmlađu i najljupkiju. A one su bile potpuno slične i nisu se mogle ni po čemu razlikovati osim po tome što su pre spavanja pojele različite slatkiše: najstarija komadić šećera, srednja malo sirupa, a najmlađa kašiku punu meda. Tada doleti pčelinja matica onih pčela koje je Tupavko spasio od vatre, proba usne svim trima i zaustavi se na ustima one koja je jela med. Tako treći carev sin pronađe pravu. I sad čarolije nestade i sve se probudi iz sna, a ko je bio okamenjen vrati se opet u svoj ljudski lik. Tupavko se oženi najmlađom i najljupkijom carevom kćeri i postade car posle smrti njenog oca, a njegova braća dobiše druge dve sestre.

ZLATNA GUSKA

Bio jedan čovek pa imao tri sina. Najmlađeg su zvali Tupavko, prezirali ga i rugali mu se i u svakoj prilici ga zapostavljali. Jednog dana najstariji sin htjede da dođe u šumu da naseče drva, a pre polaska majka mu da da ponese lepu i bogatu pitu, kao i bocu vina, da ne bi trpeo od gladi i žeđi. Kad je ²⁴zašao u šumu, susrete ga neki stari sedi čovečuljak, nazva mu dobar dan i reče:

²⁴ Ući, stupiti

- Daj mi, molim te, parče pite iz torbe i dozvoli mi da popijem gutljaj tvog vina, jako sam gladan i žedan.

Ali pametan sin odgovori:

- Ako ti dam od svoje pite i od svog vina, neće meni ništa ostati. Hajde čisti se.

Pa ostavi čovečuljka i otide. A kad je posle počeo da seče jedno drvo, ne potraja dugo a on pogrešno zamahnu te se poseče sekirom po ruci, tako da je morao da se vrati kući i da previje ranu. To je, međutim, bilo delo onog sedog čovečuljka.

Potom u šumu otide drugi sin, a majka i njemu kao i najstarijem, dade pitu i bocu vina. I njega presreće stari, sedi čovečuljak i zamoli ga da mu da komadić pite i gutljaj vina. Ali i drugi sin razborito reče:

- Ako tebi dam nešto, onda ću ja ostati bez toga. Čisti se.

Kazna nije izostala. Tek što je nekoliko puta udario sekirom po drvetu, poseče nogu, pa su ga morali odvesti kući.

Onda reče Tupavko:

- Oče, dozvoli da i ja jednom odem u šumu i nasečem drva.

Otac odgovori:

- Tvoji braća su se ozledila radeći to; okani se toga, ti se u to nimalo ne razumeš.

Ali Tupavko je toliko molio da otac najzad reče:

- Pa dobro, idi, kad se posečeš, opametićeš se.

Majka mu je dala pitu zamešenu s vodom i pečenu u pepelu, a uz to bocu prokislog vina. Kad je stigao u šumu, i on naiđe na onoga starog sedog čovečuljka, koji ga pozdravi i reče:

- Daj mi parče pite i gutljaj iz boce, jako sam gladan i žedan.

Tupavko odgovori:

- Ali nemam ništa drugo do posnu pitu i prokislo vino. Ako ti se to sviđa, da sednemo pa da jedemo.

Onda sedoš, ali kad Tupavko izvadi pitu, a ona se pretvorila u masnu pitu s jajima, a prokislo vino se pretvorilo u odlično vino. Pojedoše to i popiše, a čovečuljak potom reče:

- Pošto imaš dobro srce i rado daješ od svoga, učiniću te srećnim. Vidiš li ono staro drvo: poseci ga pa ćeš u korenju naći nešto.

I tu se čovečuljak oprosti.

Tupavko otide i obori sekirom ono drvo, a kad drvo pade, on među korenjem ugleda jednu gusku čije je perje bilo od suva zlata. On je izvadi, ponese je sobom, pa pođe u jednu gostionicu da tamo prenoći. Krčmar je, međutim, imao tri ćerke, koje kad videše gusku, radoznalo se počеше pitati kakva je to čudesna ptica i silno zazeleše da dobiju neko od njenih zlatnih pera. Najstarija pomisli:

- Naći će se već zgodna prilika da iščupam koje pero.

A kad Tupavko izađe napolje, ona uhvati gusku za krilo, ali prsti i šaka joj ostadoše na krilu kao prikovane. Ubrzo uđe i druga ćerka, koja je neprekidno mislila o tome kako da dođe do zlatnog pera, ali tek što je dodirnula sestru, kad joj ruka osta kao prikovana na njoj. Najzad dođe i treća sa istom namerom.

Druge dve povikaše:

- Beži, za ime božje, beži!

Ali ona ne shvati zašto bi trebalo da beži, nego pomisli:

- Kad su one tu, mogu i ja da budem.

Priskoči, i kako dodirnu sestru, tako osta kao prikovana uz nju. I tako su, htele, ne htele, provele noć pored guske.

Idućeg jutra Tupavko uze gusku pod mišku i pođe ne vodeći brigu o trima devojkama koje su išle za njim. One su morale da trče za njim, sad levo sad desno, kako je njemu bilo zgodno. Nasred polja susrete ih pop, pa videvši tu povorku reče:

- Sram vas bilo, odvratne devojčure, što trčite preko polja za tim mladim momkom, zar se to pristoji?

I rekavši to, uhvati najmlađu za ruku želeći da je povuče natrag; ali kako je dodirnu, tako se i on prikova, pa bi prinuđen da i sam trči za njima. Ne prođe dugo a naiđe crkvenjak i vide gospodina popa kako u stopu prati one tri devojke. On se začudi i uzviknu:

- Ehej, gospodine pope, kuda tako žurite? Ne zaboravite da danas imamo još jedno krštenje.

Pa mu pritrča i uhvati ga za rukav, ali i on osta kao prikovan. Dok je ovo petoro ²⁵kaskalo tako jedno za drugim, naiđoše s njive dva seljaka s motikama, pop ih pozva i zamoli ih da oslobode

²⁵ Slediti nekoga podržavajući ga.

njega i crkvenjaka. Ali tek što dodirnuše crkvenjaka, zalepiše se i oni, pa ih je sad ukupno sedmoro trčalo za Tupavkom i njegovom guskom.

Tupavko potom stiže u neki grad u kome je vladao jedan car, a u cara bila ćerka toliko ozbiljna da je niko nije mogao naterati da se nasmeje. Stoga je car izdao ovakav proglas: ko uspe da nasmeje, dobiće je za ženu.

Kad to Tupavko saznade, on sa svojom guskom i onima koji su je pratili otide pred carevu kćer, a ona, videvši kako ono sedmoro trčkara jedno za drugim, prсну u glasan smeh i nikako ne mogade da se zaustavi. Tupavko je tad zaprosi, ali caru se zet nije svideo, pa je počeo da prigovara ovo i ono, i napokon reče da mu Tupavko mora dovesti nekog čoveka koji bi mogao popiti pun podrum vina. Tupavko pomisli da bi mu onaj sedi čovečuljak mogao pomoći, pa ode u šumu, i na onom mestu gde je posekao drvo vide nekog čoveka gde sedi sav snužden. Tupavko ga upita kakva ga to golema muka mori. A ovaj odgovori:

- Osećam užasnu žeđ a ne mogu da je ugasim jer hladnu vodu ne podnosim, doduše, ispraznio sam bure vina, ali šta je jedna kapljica za vrelu stenu?
- E pa ja mogu da ti pomognem, pođi ti samo sa mnom, pa ćeš se napiti.

Potom ga odvede u carev podrum. Onaj čovek navali na veliku burad, stade da pije i da pije dok ga ²⁶slabine nisu zbolele, i pre no što pođe dan ispi ceo podrum. Tupavko ponovo zaprosi nevestu, a car se jedio što će takvo ništavilo koga svi zovu Tupavko dobiti njegovu kćer, pa mu postavi nov uslov: da mu najpre dovede nekog čoveka koji bi mogao pojesti celo brdo gleba. Tupavko se nije mnogo premišljao nego odmah otide u šumu; onda je na istom onom mestu sedeo čovek koji je stezao trbuh kaišem i snuždena lica govorio:

- Pojeo sam celu furunu ovsena hleba, ali šta to вреди kad je neko ovoliko gladan kao ja: trbuh mi je prazan i ostaje mi jedino da pritežem kaiš ako ne želim da umrem od gladi.

Tupavko se tome obradova, pa reče:

- Digni se i pođi sa mnom, dobro ćeš se najesti.

Odvede ga u carev dvor, a car naredi da se doveze sve brašno iz celog carstva i da se od njega ispeče ogromno brdo hleba; no čovek iz šume stade pred brdo, poče da jede i za cigli dan brda nestade. Tupavko po treći put zaiska nevestu, ali car ponovo uze da smišlja kako da to izbegne, pa zatraži od njega lađu koja bi mogla ići i po suvu i po vodi.

- A kad dojedriš tom lađom, smesta ćeš dobiti moju kćer za ženu.

Tupavko ode pravo u šumu i onde zateče starog sedog čovečuljka kome je dao pitu. Ovaj reče:

- Ja sam za tebe pio i jeo, pa ću ti dati i lađu, a sve to činim zato što si bio milosrdan prema meni.

I onda mu dade lađu koja ide i po suvu i po vodi, a car, videvši to, nije više mogao da mu ne da ćerku. Proslaviše svadbu, a posle careve smrti Tupavko nasledi carstvo, te je dugo živeo srećno i zadovoljno sa svojom ženom.

ŠEST LABUDOVA

Lovio jednom neki car u jednoj velikoj šumi i progonio divljač tako žustro da niko od njegovih ljudi nije mogao da ga stigne. Kad se približi veče, zaustavi se i pogleda oko sebe. Tada vide da je zalutao. Tražio je izlaz, ali ga nije mogao naći. Tada spazi jednu ženu koja je tresla glavom, i koja prođe kraj njega. To beše veštica.

- Draga ženo – reče joj on – možete li mi pokazati put kroz šumu?
- Da, gospodaru – odgovori ona – ali pod jednim uslovom. Ako ga ne ispunite, nećete nikada izaći iz šume i moraćete tu i da umrete od gladi.
- Kakav je to uslov? – upita car
- Ja imam ćerku – reče starica – koja je toliko lepa da joj nema ravne na svetu. Ona je dostojna da postane vaša žena. Ako hoćete da je načinite gospođom caricom, pokazaću vam put iz šume. Car iz straha pristade, i starica ga odvede u svoju kućicu, gde je njena ćerka sedela pored vatre. Ona dočeka cara kao da ga je očekivala. On se uveri da je vrlo lepa, ali mu se ipak nije dopala pa ne mogaše da je gleda a da ga ne obuzme potajna jeza. Pošto podiže devojkicu na svoga konja, pokaza mu starica put i car se vrati u svoj dvorac gde proslaviše venčanje. Car je bio već jednom oženjen i sa svojom prvom ženom imao je sedmero dece,

²⁶ Bok, kuk.

šest sinova i jednu devojčicu, i on ih je voleo iznad svega na svetu. Pošto se sada bojao da maćeha neće dobro postupati s njima, ili da će ih čak i mučiti, odvede ih u jedan usamljeni zamak, koji je bio u sredini jedne šume. Dvorac je bio tako skriven, a put je bilo tako teško naći, da ga ni on sam ne bi našao da mu jedna mudra žena nije poklonila čudotvorno klupče konca. Uvek bi klupče bacio preda se, ono bi se samo odmotavalo i pokazivalo mu put. Ali, car je često odlazio svojoj dragoj deci, tako da je njegovo odsustvovanje palo carici u oči. Ona je bila radoznala i htela da sazna šta on sasvim sam radi u šumi. Dade njegovim slugama mnogo novca i oni joj odadoše tajnu. Ispričaše joj i o klupčetu koje jedino može da pokaže put. Ona nije imala mira dok nije doznala gde car čuva ovo klupče. Zatim je sašila male svilene košuljice, a kako je od svoje majke naučila čarobnjačke veštine, ušila je u njih čaroliju. Kad car jednom ode u lov, ona uze košuljice i ode u šumu. Klupče joj je pokazivalo put. Deca, koja su izdaleka opazila da neko dolazi, pomisliše da je to njihov dragi otac, i od silne radosti mu potrčaše u susret. Ona prebaci preko svakog po jednu košuljicu, i čim košuljica dodirnu njihovo telo, pretvoriše se oni u labudove i odleteše preko šume. Carica se vrati kući presrećna. Verovala je da se oslobodila svojih pastorčića. Ali devojčica nije potrčala za braćom u susret, i ona o njoj nije ništa znala. Sutradan dođe car i ode da poseti svoju decu. Ali ne nađe nikoga sem devojčice.

- Gde su tvoja braća? – upita kralj.
- Ah, dragi oče – odgovori ona – oni su otišli, a mene su ostavili samu. Ispriča mu da je sa svoga prozorčića videla da su njena braća kao labudovi odleteli preko šume. Pokaza mu i pera koja su pala u dvorište, a koja je ona pokupila. Car se rastuži, ali nije ni pomislio da bi to zlodelo izvršila carica. Pošto se plašio da mu i devojčicu ne otmu, povede je sa sobom. Ali ona se bojala maćeha i zamoli cara da još samo ovu noć ostane u šumskom zamku. Sirota devojčica je mislila: "Meni ovde više nema opstanka. Poći ću da tražim svoju braću." Kad se spustila noć, pobeže i pođe pravo u šumu. Išla je neprestano, celu noć i celi dan, dok od umora nije mogla dalje. Tada spazi lovačku kolibu, pope se gore i nađe sobicu sa šest krevetića, ali se ne usudi ni u jedan da legne, već se zavuče pod jedan, te leže na tvrdi pod i reši da tu provede noć. Kad je već sunce, trebalo da zađe, ču šum i ugleda šest labudova kako uleću kroz prozor. Oni sedoše na pod i stadoše duvati jedan drugoga dok ne oduvaše sve perje, a svoju labudovu kožu svukoše kao košulju. Tada ih devojčica pogleda i poznade svoju braću, obradova se i izmili ispod kreveta. Ni braća se nisu manje obradovala kad spaziše svoju sesticu. Ali je njihova radost bila kratkog veka.
- Ti ne možeš ostati ovde – rekoše joj – ovo je razbojničko prenoćište, kad dođu kući i nađu te, ubiće te.
- Zar me ne možete zaštititi? – upita sestra.
- Ne – odgovoriše braća – jer mi možemo svako veče samo četvrt sata da skinemo naše labudove kože, a posle se opet pretvaramo u labudove. Sestra plačući reče:
- Zar se ne možete spasti?
- O, ne – odgovoriše oni. – Uslovi su preteški. Šest godina ti ne smeš da progovoriš, ni da se smeješ, a za to vreme moraš da nam ispleteš šest košuljica od narcisa. Progovoriš li samo jednu reč, trud je uzaludan. Dok su braća to govorila, prošlo je četvrt sata, i oni kao labudovi izleteše kroz prozor. Devojčica je donela čvrstu odluku da oslobodi svoju braću pa makar je to stajalo života. Ona napusti lovačku kuću, ode u sredinu šume, sede na jedno drvo i tu provede noć.

- Sutradan je brala narcise, pa otpoče da plete. Govoriti nije imala s kim, a za smeh nije imala volje. Ona je sedela i gledala samo svoj posao. Pošto je tu već dugo boravila, dogodi se da je car te zemlje lovio u šumi i njegovi lovci dođoše do drveta na kome je sedela devojčica. Oni je pozvaše i rekoše:
- Ko si ti? Ali ona ne odgovori.
- Siđi dole – rekoše oni – nećemo ti ništa nažao učiniti. Ali ona samo klimnu glavom. A pošto su oni i dalje navaljivali s pitanjima, baci im svoju zlatnu ogrlicu misleći da će ih time zadovoljiti. Ali, oni nisu popuštali. Nato im ona baci svoj pojas, a kad ni to nije pomoglo, podvezice, i dalje sve što je imala na sebi i čega se mogla lišiti. Tako je ostala samo u svojoj košuljici. Ali se time nije mogla osloboditi lovaca. Oni se popeše na drvo, skidoše devojčicu i odvedoše je caru. Car reče:
- Ko si ti? Šta radiš na drvetu? Ali ona nije odgovarala. On ju je pitao na svim jezicima koje je znao, ali ona ostade nema kao riba. Pošto je bila tako lepa, cara to dirnu i on je mnogo zavoleo. Ogrnu joj svoj kaput, uzeo pred sebe na konja i odveo u svoj dvorac. Tada naredi da joj sašiju skupocene haljine, te je u svojoj lepoti blistala kao vedar dan. Ali od nje se nije mogla

izvući ni jedna reč. Za stolom je posadi pored sebe. Njena skromnost i dobrota toliko su mu se dopadale da je rekao:

- Želim da se oženim ovom i nijednom drugom na svetu.
Ali car je imao opaku majku koja je bila nezadovoljna ovom ženidbom i koja je govorila ružno o mladoj carici.
- Ko zna odakle je ova devojčura – reče ona – kad ne može da govori. Ona nije dostojna cara. Kroz godinu dana, kad kraljica donese na svet prvo dete, starica joj ga oduze, a njoj, dok je spavala, namaza usta krvlju. Onda ode kralju i optuži je za ljudožerstvo. Car to nije hteo da veruje niti je hteo da joj se išta našao učini. A ona je stalno sedela i plela košulje i nije se obazirala ni na šta drugo. Kad je rodila lepog dečaka, izvršila je neiskrena svekrva istu prevaru. Ali car se nije mogao odlučiti da njenim rečima poveruje. Govorio je:
- Ona je suviše dobra da bi mogla da učini tako nešto. Kad ne bi bila nema, i kad bi mogla da se brani, dokazala bi svoju nevinost. Ali kada je starica po treći put otela novorođenče i kada je optužila caricu koja u svoju odbranu nije izrekla ni jednu jedinu reč, car nije mogao drugačije već morade da je preda sudu, koji je osudi na smrt. A kad dođe dan kada je trebalo da se izvrši presuda, to beše upravo i poslednji dan od onih šest godina za vreme kojih ona nije smela ni da govori ni da se smeje kako je oslobodila svoju dragu braću od čini. Svih šest košuljica bile su gotove, samo je na poslednjoj nedostajao rukavčić. Kad su je doveli do lomače, ona položi košulje na svoju ruku, a kad je stala gore i kad je baš trebalo da se upali vatra, osvrnu se unaokolo. Tada dolete šest labudova. Ona vide da se njihovo spasenje približava i njeno srce od радости zakuca brže. Labudovi doleteše do nje i spustiše se da bi mogla da im prebaci košulje. Kad su ih košulje dotakle, spadoše labuđe kože. Njena braća stajala su pred njom, a bila su mila i lepa. Samo najmlađi nije imao levu ruku, a mesto nje imao je na leđima labudovo krilo. Oni su se veselili, a carica ode caru i reče:
- Najdraži mužu, sada smem da govorim i da ti otkrijem da sam nevinna i krivo optužena. Tada mu ispriča o prevari starice koja je odvela i sakrila troje dece. Na veliku radost dovedoše decu, a opaka svekrva je za kaznu privezana za lomaču i spaljena. A car i carica i njeno šestoro braće živeli su dugo godina u sreći i miru.

